

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 09.09.2020
Spisová značka: 8 Tdo 789/2020
ECLI: ECLI:CZ:NS:2020:8.TDO.789.2020.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody
Výjimečný trest
Dotčené předpisy: § 54 odst. 2 tr. zákoníku
§ 59 odst. 1 tr. zákoníku
Kategorie rozhodnutí: B

8 Tdo 789/2020-1393

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 9. 9. 2020 o dovolání obviněného **J. H.**, nar. XY v XY, trvale bytem XY, nyní ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Valdice, proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 3. 2020, sp. zn. 7 To 1/2020, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 5 T 22/2019, takto:

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného **J. H.** **odmítá.**

O d ů v o d n ě n í:

I. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 8. 10. 2019, sp. zn. 5 T 22/2019, byl obviněný **J. H.** uznán vinným pokusem zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku, za což byl odsouzen podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody a nemajetkové újmy.

2. Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podali odvolání obviněný, v jeho neprospěch do výroku o trestu státní zástupce, a poškození **L. R.**, nar. XY, **I. B.**, nar. XY, a **M. B.**, nar. XY. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 3. 3. 2020, sp. zn. 7 To 1/2020, rozhodl tak, že z podnětu odvolání obviněného, státního zástupce a poškozeného **L. R.** podle § 258 odst. 1 písm. d), f) tr. ř. zrušil uvedený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným pokusem zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 1, 2, 3 písm. a) tr. zákoníku a přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku, jichž se obviněný dopustil skutkem popsáním ve shodě s tím, jak jej zjistil a ve svém rozsudku popsal soud prvního stupně, že obviněný

dne 28. 9. 2018 v době kolem 13.00 hodin v úmyslu usmrtit poškozené **G. R.**, nar. XY, a **L. R.**, nar. XY, nejdříve v kuchyni rodinného domu č. p. XY v obci XY, okres Benešov, z krátké samonabíjecí střelné zbraně zn. ČZ vzor 70, ráže 7,65 mm, nezjištěného výrobního čísla, spadající do kategorie „B“ podle § 5 zák. č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, v platném znění, kterou držel bez potřebného povolení v rozporu s § 12 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, v platném znění, nejméně jednou vystřelil na poškozeného **G. R.**, jehož zasáhl jednou do levé části hrudníku, čímž mu způsobil poranění levé plíce, plicní tepny, srdečnice a žeber se zakrvácením levé hrudní dutiny, v důsledku čehož poškozený na místě zemřel, poté vyšel na přilehlý pozemek uvedené nemovitosti, kde opakovaně vystřelil na poškozeného **L. R.**, který zde čekal na poškozeného **G. R.**, a tohoto zasáhl nejméně třemi střelami třikrát do oblasti hrudníku a břicha a jedenkrát do dlaně pravé ruky, kterou se poškozený kryl poté, když upadl na zem, v útoku na poškozeného **L. R.** střelnou zbraní následně přestal, neboť mu došly ve zbrani náboje a na místo přiběhly další osoby, které slyšely volání poškozeného **L. R.** o pomoc, přičemž útokem střelnou zbraní obviněný poškozenému **L. R.** způsobil mimo jiné dva průstřely pravé plíce a bránice a poranění orgánů dutiny břišní s následným zakrvácením hrudních dutin a dutiny břišní, což bezprostředně ohrožovalo jeho život, smrt však byla odvrácena vysoce specializovanou odbornou lékařskou péčí, která byla poskytnuta po urgentním transportu do Ústřední vojenské nemocnice XY.

3. Za tyto trestné činy obviněného odsoudil podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti dvou roků, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou. Ve shodě s rozsudkem soudu prvního stupně obviněnému uložil i trest propadnutí věci a rozhodl i o jeho povinnosti k náhradě škody a nemajetkové újmy v penězích. Odvolání poškozených I. B. a M. B. podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

II. Dovolání obviněného

4. Obviněný podal proti uvedenému rozsudku Vrchního soudu v Praze prostřednictvím obhájce s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. dovolání, protože napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení a byl mu uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu.

5. Prostřednictvím důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný namítal, že soudy nesprávně vyhodnotily konflikt mezi ním a poškozeným G. R. jako vraždu, ačkoli ve skutečnosti jednal za podmínek nutné obrany podle § 29 tr. zákoníku, neboť odvracel útok vedený střelnou zbraní proti své vlastní osobě, a že jeho jednání vadně posoudily jako vraždu s rozmyslem podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, ač závěry soudů jsou založeny na extrémních rozporech.

6. Zejména vytkl, že soudy nesprávně hodnotily výpověď poškozeného L. R., která byla výsledky provedeného dokazování vyvrácena, soudy však pochybnosti plynoucí z této výpovědi neadekvátně bagatelizovaly a poškozeného považovaly za věrohodného, čímž založily extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci. Obviněný poukázal na tvrzení poškozeného, že se osobně neúčastnil schůzky mezi svým otcem a obviněným, a proto není schopen se k průběhu konfliktu vyjádřit, jakož i na to, že jej měl obviněný napadat lahví, kamenem, údery pistolí a kopy. Takové útoky byly vyvráceny znaleckým posudkem Prim. MUDr. Jiřího Hladíka i svědeckou výpovědí R. V., jakož i to, že obviněný započal útočit. Nevěrohodná je podle obviněného i výpověď svědka M. B., nevlastního bratra poškozeného L. R., protože nepravdivě popsal, co mohl slyšet během telefonátu s L. R. o průběhu střelby, a co vyplynulo z údajů poskytnutých svědkyní M. P., která telefonovala s E. Č., s tím, že se svědkyně M. P. patrně zmýlila. Obviněný považoval za vadně vyhodnocené i skutečnosti, které plynou z přepisu záznamu hovorů učiněných z volání M. B. na linku 112, jehož doslovný přepis neodpovídá výpovědi tohoto svědka k počtu výstřelů, které měl slyšet a které se vztahují ke střelbě na G. R., nikoli L. R., o němž tento svědek patrně vůbec nemluvil. Poukázal na to, že se intenzivněji nedožadoval příjezdu policejní hlídky, jak by se v případě, že by slyšel tři výstřely na L. R., dalo očekávat. Za podstatný rozpor mezi výpovědí M. B. a L. R. považoval i vymezení délky události, jíž L. R. a M. B. popisovali rozdílně.

7. Vadnost skutkových závěrů obviněný dovedl i z nedostatků v odborném vyjádření z oboru kriminalistika, jehož zpracovatelku obviněný navrhol před odvolacím soudem vyslechnout, avšak tomuto jeho návrhu nebylo vyhověno, namísto toho soud sám závěry odborného vyjádření vlastním neobjektivním způsobem interpretoval. Obviněný namítal přítomnost odlišných částic povýstřelových zplodin zajištěných na oblečení poškozeného L. R. a na svých rukou s tím, že soudy dovozují, že došlo k vystřelení jiných nábojů, které se svým chemickým složením lišily od výsledků výtěru z hlavně a použitých nábojnic, čímž zpochybnil věrohodnost verze prezentované poškozeným L. R. Podle obviněného by museli být oba poškození ještě před posuzovaným incidentem přítomni jiné střelbě na jiném místě, anebo oba museli být v době střelby na G. R. přítomni v kuchyni domu č. p. XY v XY. Z toho obviněný dovozoval, že byl poškozeným G. R. napaden zbraní, kterou mu vykoppl, a tedy pokud na něj vystřelil, jednalo se o nutnou obranu, kterou podle svých slov byl nucen užít. Svoji věrohodnost dokládá rovněž poukazem na to, že vzájemné pozice těl poškozeného G. R. a obviněného v okamžiku střelby, jak ji obviněný po celou dobu popisuje, koresponduje se závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, Prim. MUDr. Jiřího Hladíka ohledně průběhu střelného kanálu v těle G. R., jakož i se závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie ohledně duševního rozpoložení obviněného v době činu a jeho motivace.

8. Obviněný poukázal na to, že ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie se podává, že u něj šlo o jednání zkratkovitě, v afektu v reakci na bezprostředně předcházející konflikt, přičemž tento afekt se vztahuje na útoky vůči oběma poškozeným. Ze zjištění znaleců neplyne, že by se na útok proti oběma poškozeným připravoval nebo jej plánoval či jej rozmyslel. Pro afekt, který pokrýval i střelbu na poškozeného L. R., nemohl být jeho čin posouzen jako spáchaný s rozmyslem podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku.

9. Prostřednictvím důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněný namítal nedostatky při ukládání trestu podle § 59 odst. 1, 2 tr. zákoníku, neboť soud prvního stupně podle tohoto ustanovení nepostupoval, a tudíž ho nemohl aplikovat ani odvolací soud, který tak obviněnému uložil trest mimo trestní sazbu, a tedy trest nezákonný.

10. Ze všech těchto důvodů obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze zrušil a přikázal mu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

III. Z vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

11. K podanému dovolání Nejvyšší státní zastupitelství prostřednictvím u něj působícího státního zástupce v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. konstatovalo, že podstatná část textu dovolání je obsahově shodná s textem odvolání obviněného, když nově brojí v zásadě pouze proti odvolacím soudem uloženému trestu. Protože se s jeho námitkami proti skutkovým zjištěním, která nenaplnují žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., vypořádaly soudy v odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí (viz body 50. až 59. rozsudku soudu prvního stupně a body 21. až 27. napadeného rozsudku), v podrobnostech na ně pro stručnost a též pro jejich správnost odkázal.

12. Jestliže obviněný namítal extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právními závěry, obsahově tyto výhrady neodůvodnil, neboť v podrobnostech předkládal jen alternativní skutkové zjištění a namítal, že soudy jeho obhajobu nesprávně vyhodnotily, a proto vytýkal porušení zásady *in dubio pro reo*, které však jím tvrzenému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. neodpovídá. Navíc v otázkách podstatných pro právní posouzení skutku se dovolatel ke svému jednání popsanému odvolacím soudem doznává s tím, že nejprve zastřelil sedícího poškozeného, a poté se pokusil zastřelit i jeho syna, aby jej umlčel. Takto nezměněně vypovídal již od vazebního zasedání, jehož se zúčastnil za přítomnosti svého obhájce dne 30. 9. 2018, i při konání hlavního líčení.

13. Státní zástupce nepovažoval za naplněný ani dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., jehož prostřednictvím obviněný brojil proti uložení trestu odnětí svobody v rámci trestní sazby zvýšené podle § 59 tr. zákoníku. Připomněl, že citovaný dovolací důvod spočívá ve své druhé alternativě v tom, že obviněnému byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Dovolatel však nepopírá, že mu byl trest uložen v rámci trestní sazby podle právní kvalifikace se zvýšením podle § 59 tr. zákoníku, a proto tento dovolací důvod nemohl být naplněn, zvláště když trest nevybočil z trestní sazby stanovené v trestním zákoně. Námitka se tak zcela míjí s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., jelikož obviněný nenapadá ani samotné naplnění důvodů pro aplikaci § 59 tr. zákoníku či její neopodstatněnost. Výhrady proti výroku o trestu proto neodpovídají nejen zvoleným důvodům, ale ani žádnému jinému důvodu dovolání, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. dovolání jako podané z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., odmítl.

14. Na vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství, které bylo zasláno obhájci obviněného, nebylo ze strany obhajoby do konání neveřejného zasedání reagováno.

IV. Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného sepsané prostřednictvím jeho obhájce JUDr. Davida Černeckého, jak bylo citováno v části II. výše, je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

16. Tentýž závěr však nebylo možné učinit ve vztahu k Dodatku k dovolání, jenž byl doručen Krajskému soudu v Praze dne 21. 5. 2020 (viz č. l. 1360 až 1367 spisu), neboť toto podání nespĺňuje náležitosti dovolání vymezené v § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř. Podle citovaného ustanovení obviněný může podat dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká, avšak může tak učinit pouze prostřednictvím obhájce. V opačném případě se jeho podání za dovolání nepovažuje, byť bylo takto označeno; o tom musí být obviněný poučen (§ 125 odst. 3 tr. ř.). Zmíněný Dodatek k dovolání byl sepsán přímo obviněným, bez povinného právního zastoupení obhájcem, a tedy se za dovolání (ani dodatek k dovolání) nepovažuje, jak o tom byl obviněný v napadeném rozsudku soudu druhého stupně náležitě poučen. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud k tomuto podání obviněného nepřihlížel [§ 265d odst. 2 věta třetí tr. ř.; srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. 11 Tdo 494/2007 (uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2007, sv. 35 pod č. T 993), usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 8. 2013, sp. zn. IV. ÚS 1973/13, dále též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 8 Tdo 1315/2007, ze dne 11. 7. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1330/2011, ze dne 8. 1. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1427/2013, aj.; též Šámal, P. a kol. *Trestní řád II*. §157-314s. Komentář. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3212].

V. K námitkám obviněného proti výroku o vině

17. Důvody uvedené v dovolání musejí korespondovat s některým z důvodů vymezených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř., neboť jen na základě dovolání relevantně opřené o některý z těchto důvodů lze napadená rozhodnutí a jim předcházející řízení podrobit věcnému přezkoumání. Obviněný tento předpoklad splnil, protože prostřednictvím důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. napadl výrok o vině pro jeho právní vady a výrok o trestu pro vadné

použití § 59 odst. 1 tr. zákoníku, a proto Nejvyšší soud shledal, že zvolený dovolací důvod obsahově naplnil.

18. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. slouží k nápravě vad rozhodnutí založených na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Podle něj je možné ke zjištěnému skutku dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Pouze formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů nestačí, neboť důvod dovolání musí být v tomto mimořádném opravném prostředku skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí, a teprve v návaznosti na takové tvrzené a odůvodněné hmotněprávní pochybení lze vytýkat i nesprávná skutková zjištění (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03). Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeního dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotněprávních ustanovení (viz srovnávací materiál Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 36/2004, s. 298, 299 Sb. rozh. tr.).

19. Kromě uvedeného je Nejvyšší soud povinen při respektu k těmto pravidlům aplikovat podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel základní práva na soudní ochranu a práva obviněného na přístup k soudu vymezená Úmluvou o ochraně lidských práv (dále „Úmluva“) a základních svobod a Listinou základních práv a svobod (dále „Listina“), a proto v rámci dovolání musí posoudit, zda přezkoumávaná rozhodnutí byla vydána v řízení, které není zatíženo extrémními vadami, libovůlí soudů nebo porušením základních práv obviněného (srov. například nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 4/04, ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, či usnesení ze dne 23. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 359/05, aj.). Z tohoto důvodu je ve výjimečných případech připuštěn zásah Nejvyššího soudu do skutkových zjištění (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl.ÚS-st. 38/14, vyhlášeno jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněno pod st. č. 38/14 ve sv. 72 Sb. nál. a usn. ÚS ČR).

20. Podle obsahu podaného dovolání obviněný výrok o vině podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vytýkal nesprávnost použité právní kvalifikace podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, protože tvrdil, že nejednal v rozmyslu. Kromě toho však tvrdil, že soudy vadně vyhodnotily provedené důkazy, na jejichž základě shledaly vadný průběh činu, sám tyto důkazy vlastním způsobem interpretoval, a na podkladě svých tvrzení, že odvracel útok hrozící ze strany poškozeného G. R., který na něj mířil střelnou zbraní, se domáhal nutné obrany podle § 29 tr. zákoníku. Poukázal na nevěrohodnost výpovědi poškozeného L. R. a svědka M. B. a vytýkal soudům nesprávné hodnocení těchto důkazů, případně neprovedení některých důkazů, které sám navrhoval (výslech zpracovatelky zmíněného odborného vyjádření), a na základě těchto vadných postupů i vyvození nesprávných právních závěrů.

21. K uvedeným výhradám je třeba nejprve zmínit, že kromě námítky o vadném právním posouzení jemu za vinu kladeného činu podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku se jedná o tvrzení směřující proti učiněným skutkovým zjištěním, neboť obviněný jimi brojil proti nesprávnému procesnímu postupu soudů v rámci dokazování odchýlil se od skutkových zjištění, o nichž nejsou důvodné pochybnosti.

22. Přestože výhrady proti vadně zjištěnému skutku žádný z dovolacích důvodů formálně nenaplnují, Nejvyšší soud při zkoumání existence extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci nezjistil v postupech soudů porušení pravidel stanovených § 2 odst. 5, 6 tr. ř., ani pravidel spravedlivého procesu (viz články 36 Listiny a 6 Úmluvy), která byla dodržena. Právo obviněného na obhajobu bylo plně respektováno a soudy se zabývaly jeho výhradami, které vznášel v průběhu celého řízení a soustředily na ně dokazování. Rozsah provedeního dokazování postačoval na objasnění rozhodných okolností, když soud prvního stupně v průběhu hlavního líčení vyslechl jak obviněného, tak poškozeného L. R., dále provedl výslech svědků (M. B., I. B., E. Č., A. G., K. H., P. K., R. V., G. L., P. H., N. D., S. A., M. S., E. V. a dalších), se souhlasem stran podle § 211 odst. 1 tr. ř. přečetl výpověď N. R. Taktéž provedl důkaz znaleckými posudky z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství vypracovanými MUDr. Markétou Kulvajtovou a prim. MUDr. Jiřím Hladíkem, znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie k osobě obviněného vypracovaný PhDr. Jiřím Klosem a MUDr. Petrem Navrátilem, odbornými vyjádřeními z oboru kriminalistika, odvětví balistika, daktyloskopie, biologie, fyzikální chemie, genetiky jakož i další listinné důkazy. Soudy obou stupňů se těmito důkazy zabývaly, jejich obsah popsaly a vysvětlily v odůvodnění napadených rozhodnutí (viz strany 3 až 23 rozsudku soudu prvního stupně a strany 6 až 8 rozsudku odvolacího soudu). Takto provedené důkazy hodnotily důsledně a pečlivě přistupovaly ke každému z nich, když vysvětlily, jakými důkazy považovaly ve výroku popsaný průběh skutkového děje za prokazaný, jakož i to, proč obhajobě obviněného nevěřily, zkoumaly verzi předkládanou obviněným a porovnávaly ji s obsahem dalších ve věci provedených důkazů (viz strany 23 až 27 rozsudku soudu prvního stupně a strany 6 až 9 rozsudku soudu odvolacího).

23. Pokud se soudům doplňování dokazování jevílo jako nadbytečné, bez možného přínosu pro řádné objasnění věci, jak soud v části citované výše vyjádřil, včetně rozhodnutí o tom, že další důkazy prováděny nebudou, se nejednalo o tzv. opomenutý důkaz, protože nešlo o důkaz, který by nebyl proveden nebo hodnocen způsobem stanoveným zákonem, tj. důkaz, o němž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkaz, jímž se soud nezabýval při postupu podle § 5 odst. 6. tr. ř. (§ 125 tr. ř.). Opomenuté důkazy se týkají procesní situace, která v této věci nenastala, protože, i když bylo navrženo provedení konkrétního důkazu, návrh na toto provedení soud z jasných důvodů, jež vysvětlil, nerealizoval (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2006, sp. zn. II. ÚS 262/04, ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. I. ÚS 118/09, či ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 3320/09, a další).

24. K námitkám obviněného je možné připomenout, že soudy se věnovaly i závěrům znaleckých posudků a odborných vyjádření, a pokud návrhu na doplnění dokazování o výsledk zpracovatelky odborného vyjádření z oboru kriminalistika, odvětví fyzikální chemie, nevyhověly, odůvodnily tento svůj postoj tím, že již provedené důkazy, hodnocené jak jednotlivě, tak ve vzájemných souvislostech, obhajobu obviněného vyvracejí a současně dostatečně prokazují popsáný skutkový děj (viz bod 57. rozsudku soudu prvního stupně). Postupy soudů při hodnocení znaleckých posudků a odborných vyjádření nevykazují nejasnosti a závěry z nich plynoucí jsou výsledkem odborného zpracování hodnocené problematiky a byly hodnoceny podle vnitřního přesvědčení soudu v reakci na souhrn dalších provedených důkazů (srov. k tomu usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. I. ÚS 504/17, či nálezy ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. III. ÚS 2453/11).

25. Nejvyšší soud na podkladě zjištěných skutečností plynoucích z obsahu spisu a odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí shledal, že soudy dbaly na obecné zásady spravedlivého procesu, zejména na řádné objasnění věci a respektovaly i zásadu presumpce nevinny, protože srozumitelně a logicky vysvětlily, proč např. výpovědi svědka či obviněného uvěřily či nikoli; rozpory ve výpovědích překlenuly v rámci hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. III. ÚS 1806/09). V posuzované věci jsou učiněné skutkové závěry, z nichž soudy dovodily naplnění skutkové podstaty násilného trestného činu proti životu poškozených, včetně jeho objektivní a subjektivní stránky, dostatečně důkazně podložené, neboť vyšly z procesu, který není zatížen libovůlí, jednostranným hodnocením důkazů ani neobjektivním přístupem ke skutečnostem, které vzešly z výsledků provedeného dokazování. Soudy se věnovaly jak obhajobě obviněného, tak i jeho námitkám a jejich postup odpovídal zásadám uvedeným v § 2 odst. 5 a 6 tr. ř. a § 125 tr. ř. Spravedlivý proces nezaručuje jednotlivci přímo nárok na rozhodnutí odpovídající jeho názoru, ale zajišťuje mu právo na spravedlivé soudní řízení, čemuž soudy v posuzované věci dostály, neboť provedly dostatek důkazů za účelem náležitého objasnění skutkového stavu bez důvodných pochybností (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. II. ÚS 2800/11, ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 1067/10, či ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. IV. ÚS 1326/13, aj.).

26. Soudy se v potřebné míře zabývaly též námitkou obviněného, že jeho jednání bylo spácháno za podmínek nutné obrany, kterou vyloučily, a to právě na podkladě výsledků provedeného dokazování, které neprokázaly, že by obviněný byl poškozeným G. R. ohrožován. Obviněný v dovolání zopakoval svou verzi průběhu skutku, a proto je vhodné zmínit, že posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu se provádí na základě skutkového stavu zjištěného soudy prvního, příp. druhého stupně, přičemž Nejvyšší soud jimi učiněná skutková zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak ani v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. IV. ÚS 564/02, dále přiměřeně usnesení ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 412/02, ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. ÚS 732/02, ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. II. ÚS 760/02, ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03, ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03, aj.).

27. Posoudí-li se skutkové okolnosti, které vzešly z výsledků provedeného dokazování, je z jejich popisu zřejmé, že neobsahují zjištění, že by byl obviněný ohrožen poškozeným, resp. oběma poškozenými, protože za nutnou obranu podle § 29 tr. zákoníku se považuje čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem, jenž za těchto podmínek není trestným činem. Žádné takové skutečnosti, které by o uvedených zákonných podmínkách svědčily, nejenže nevyplývají z výroku napadeného rozhodnutí, ale nemají odraz ani v provedených důkazech. Naopak výsledky dokazování prokázaly, že útočníkem byl obviněný, který na poškozeného G. R. v kuchyni vystřelil samonabíjecí střelnou zbraní (neměl k ní potřebné povolení), a poškozeného zasáhl jednou ranou do levé části hrudníku, čímž mu přivodil ve výroku popsáná smrtelná zranění. Skutečnost, že poškozený na obviněného před tím zaútočil a že se obviněný musel bránit, vychází pouze z tvrzení obviněného, jemuž soudy neuvěřily. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že tato verze byla provedeným dokazováním vyvrácena, mimo jiné i výsledky kriminalistické genetické expertízy, podle níž na použité střelné zbraně byly nalezeny pouze otisky obviněného, a nikoli též poškozeného G. R., případně jeho syna L., což potvrdil svojí svědeckou výpovědí i J. S. Obhajobu obviněného soud považoval za vyvrácenou rovněž záznamem volání M. B. na linku 158, který koresponduje s tím, co ve svých výpovědích uváděl jak M. B., tak poškozený L. R., jejichž výpovědi soud posoudil jako věrohodné. Z provedených důkazů soudy dospěly k závěru, že jediným útočníkem byl obviněný, který také na místo činu zbraň přinesl (viz bod 25. rozsudku soudu prvního stupně). Tyto závěry

považoval za správné i odvolací soud, který se k obdobným námitkám obviněného jeho obhajobou rovněž zabýval (viz bod 25. rozsudku odvolacího soudu).

28. Soudy obou stupňů také reagovaly na obviněným v dovolání opakovanou výhradu o nesrovnalostech v povaze a druhu částic povýstřelových zplodin zajištěných na oblečení poškozeného L. R. a na rukou obviněného. Na základě odborného vyjádření z oboru kriminalistika, odvětví fyzikální chemie, dospěly k závěru, že na místě činu, na těle obětí i obviněného nalezené a izolované zplodiny vykazují trojí chemické složení (Pb/Ba/Sn/Ca/Si; dále Pb/Ba/Sb/Sn a rovněž Pb/Ba/Sb), přičemž první dva z uvedených druhů zplodin byly nalezeny nejen na místě činu a tělech obětí, ale taktéž ve výtěru z hlavně obviněným použité zbraně vz. ČZ 70. Z uvedeného zjištění soudy vyvodily závěr, že všechny tyto skupiny zajištěných částic jsou následkem střelby obviněného na poškozené, kdy charakter zbraně nevylučuje, aby byla nabitá třemi různými náboji s třemi různými zápalkami, což koresponduje i s výpovědí svědka J. S. (viz body 14., 36. rozsudku soudu prvního stupně a bod 21. rozsudku soudu odvolacího).

29. Nejvyšší soud na dotvrzení správných skutkových zjištění, jak byla prokázána, k námitce obviněného zdůrazňuje, že z výsledků provedeného dokazování, závěrů soudů a skutkových okolností uvedených v popisu skutku neplyne nic, co by svědčilo o naplnění zákonných hledisek nutné obrany jako okolnosti vylučující protiprávnost podle § 29 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Její podstatou je odvrácení nebezpečí, které vzniká útokem směřujícím proti zájmu chráněnému trestním zákoníkem, a to činem, který by jinak byl trestným činem namířeným proti útočníkovi. Podle okolností, jak byly objasněny, však obviněnému žádné takové nebezpečí nehrozilo. Jestliže byl prvním, kdo proti tělu poškozeného střelbou zaútočil, je jakákoliv úvaha o nutné obraně vyloučena. Byl to obviněný, kdo na místo setkání s poškozenými přišel již ozbrojen, a tudíž připraven zbraň použít, což také učinil, a to vůči oběma dalším účastníkům schůzky, aniž by jimi byl jakkoli bezprostředně ohrožován. Taková situace nenastala a nebyla výsledky provedeného dokazování prokázána, a tedy se zakládá pouze na ničím nepodložené obhajobě obviněného, který okolnost, že jednal v nutné obraně, dovozoval toliko z vlastní verze a svého popisu skutkových okolností, a tudíž požadavky konstruoval na zcela odlišných skutkových zjištěních, než jsou ta, jež učinily soudy v napadených rozhodnutích. Touto námitkou proto označený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (ani žádný jiný z dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř.) nenaplnil.

30. K námitce obviněného, že čin nespáchal s rozmyslem podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, je třeba připomenout, že soud prvního stupně skutek, jak je shora popsán (odvolací soud, ač změnil právní posouzení tohoto činu, popis skutkových zjištění ponechal beze změny), posoudil jednání obviněného jako pokus vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 2, 3 písm. a) tr. zákoníku, tzn., že jej celý shledal spáchaný s rozmyslem (§ 140 odst. 2 tr. zákoníku) tzn. k oběma poškozeným, v pokusu u poškozeného L. R., který nezemřel (§ 21 odst. 1 tr. zákoníku), kdežto u poškozeného G. R., který zranění podlehl, šlo o dokonání činu (proto mělo být uvedeno, že dílem byl dokonán), a na dvou osobách ve smyslu kvalifikačního znaku podle § 140 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku (viz bod 59. rozsudku soudu prvního stupně).

31. Odvolací soud na podkladě odvolání obviněného tuto právní kvalifikaci zmírnil, protože dospěl k závěru, že obviněný vůči poškozenému G. R. nejednal s rozmyslem, ale pouze v afektu ve smyslu základní skutkové podstaty zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku. Tím obviněnému částečně přisvědčil, neboť nepovažoval za zcela přílehlavý a zjištěným skutkovým okolnostem odpovídající závěr soudu prvního stupně, protože žádný provedený důkaz ve vztahu k poškozenému G. R. rozmysl neprokazoval. Dovodil, že důvod pro střelbu obviněného mohl vyplynout z jakéhokoli nedorozumění či hádky, v jejímž důsledku se obviněný dostal v této části konfliktu do afektu, v němž G. R. zastřelil. Z uvedených závěrů odvolacího soudu tedy plyne, že námitka obviněného, že v rozmyslu nejednal, se může týkat pouze části činu vůči poškozenému L. R., u něhož tento kvalifikační znak podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku odvolací soud ponechal (body 27., 28. napadeného rozsudku).

32. Nejvyšší soud výhradě obviněného proti tomu, že se nejednalo o rozmysl ani u pokusu vraždy na poškozeného L. R., nepřisvědčil. Pouze na doplnění správnosti závěrů odvolacího soudu z obecného hlediska považuje za potřebné uvést, že podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku jde o kvalifikovanou skutkovou podstatu, u níž trestní zákoník sankcionuje přísněji toho, kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, na rozdíl od případů, kdy pachatel jedná v náhlém hnutí myslí. Obecně lze uvést, že v případech usmrcení s rozmyslem nebo po předchozím uvážení (tzv. premeditace v širším smyslu) se nejedná o zvláštní druhy úmyslu, ale o pojmy vymezující zvláštní kvalifikační okolnost v případech úmyslného usmrcení [srov. i dikci přitěžující okolnosti v § 42 písm. a) tr. zákoníku], přičemž jde o kombinaci dvou odlišných, byť kauzálně spojených složek, úvahy pachatele a z ní vzešlého úmyslu. Premeditace je uvážený myšlenkový proces pachatele, jde o jeho vědomou psychickou aktivitu, při které se snaží vypořádat s různými možnostmi a variantami, jež vědomě porovnává a hodnotí z hlediska svého budoucího jednání, kdy podstatou a smyslem je volba mezi různými variantami a možnostmi spáchání trestného činu vraždy (k tomu srov. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000, s. 245). Trestní zákoník upravuje tzv. premeditaci v širším smyslu (lat. *praemeditatio*) ve dvou formách, a to ve formě tzv. rozmyslu (reflexe) a ve formě předchozího uvážení (premeditace v užším smyslu).

33. V posuzované věci jde o rozmysl, pro který platí, že pachatel musí alespoň vědět, že svým jednáním směřuje k usmrcení jiného, což v této věci bylo splněno, protože obviněný jednal, jak bylo výše popsáno, v úmyslu přímém (srov. § 15 tr. zákoníku). I u rozmyslu jde o okolnost, jež přistupuje k úmyslu a kvalifikuje tento druh zavinění jako závažnější, neboť pachatel vraždy má nad svým jednáním vyšší míru racionální kontroly, kdy na svém záměru zavraždit setrval, a to i přes momenty jej od tohoto záměru odrazující. Čin takového pachatele je závažnější (společensky škodlivější), neboť jeho rozhodnutí k úmyslnému usmrcení jiného vzniklo na základě zralejší rozumové úvahy (srov. *Hořák, J. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 55*). U zločinu vraždy spáchané s rozmyslem podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku není rozhodné, zda pachatel s rozmyslem jednal po celou dobu útoku, ale postačí, že rozmysl jako kvalifikační znak byl shledán v části útoku, v jehož průběhu pachatel jednal zpočátku v afektu, který později odezněl. Potřebné je rozlišit, kdy nastoupil rozmysl jako uvážené jednání, které se vztahuje ke způsobu, jak byla vůle pachatele v průběhu skutku realizována (srov. rozhodnutí č. 10/2016 Sb. rozh. tr.). K úmyslnému usmrcení jiného s rozmyslem podle ustanovení § 140 odst. 2 tr. zákoníku o trestném činu vraždy postačí, když pachatel zhodnotil jen zásadní okolnosti zamýšleného jednání jak z hledisek svědčících pro úmyslné usmrcení jiného, tak i proti němu, zvolil vhodné prostředky k jeho provedení a zvážil i rozhodné důsledky svého činu (srov. rozhodnutí č. 49/2013 Sb. rozh. tr.).

34. Posoudí-li se z těchto hledisek okolnosti, za nichž byl čin obviněnému kladený za vinu spáchán, vyplynulo z dokazování, že na schůzku s poškozenými přišel ozbrojen střelnou zbraní. Poté, co (za ne zcela vyjasněných okolností, a tedy jen v prostém úmyslu) poškozeného G. R. jednou ranou zastřelil [§ 140 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku], jak dovedil odvolací soud v afektivním, zkratovitěm jednání vyvolaném návalem zlosti a vyhroceným vztahem mezi obviněným a poškozeným G. R., věděl, že venku na něj čeká jeho syn L. R. Pro útok na něj však již neměl jiné důvody, než odstranit jej jako nechtěného svědka vraždy (tento poškozený slyšel střelbu), a tudíž své další jednání vůči L. R. již měl možnost, byť krátce, zvážit a během cesty ven z domu si promyslet, jak se zachová, až na něj venku narazí. Byť šlo zřejmě jen o krátkou úvahu, měla povahu promyšleného jednání. Významné pro takový závěr je zejména to, že zbraň stále držel v ruce a připravenou ke střelbě, s ní opustil místnost a přemístil se do další části objektu. Jednání obviněného se tak skládalo z několika samostatných, avšak na sebe navazujících úkonů. Pro úmyslné jednání s rozmyslem z uvedených důvodů vůči L. R. svědčí to, že po útoku na G. R. si uvědomoval nastalou situaci i všechny souvislosti, které směřovaly ke střelbě na L. R., tedy pokusu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 2 tr. zákoníku. O naplnění všech znaků zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, jímž byl obviněný uznán vinným, proto nevznikají pochybnosti a lze tento závěr považovat za správný a odpovídající všem zjištěným okolnostem případu, když proti právnímu posouzení jako přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku obviněný žádné námitky nevznesl.

VI. K námitkám proti výroku o trestu

35. Na podkladě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněný brojil proti výroku o trestu, protože má za to, že mu neměl být trest ukládán ve výměře zvýšené za podmínek § 59 odst. 1 tr. zákoníku, a byl-li mu uložen trest ve výměře 22 roků, označil ho za trest uložený mimo zákonem stanovenou trestní sazbu.

36. Nejprve je vhodné k důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. uvést, že je dán, jestliže byl obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Jeho prostřednictvím je tedy možné vytykat jen to, že obviněnému byl uložen druh trestu, který zákon vůbec nepřipouští, anebo byl uložen mimo trestní sazbu, která je pro konkrétní trestný čin trestním zákonem stanovena. Druhem trestu, který zákon nepřipouští, se rozumí zejména případy, v nichž byl obviněnému uložen některý z druhů trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku bez splnění těch podmínek, jež zákon předpokládá, tj., pokud v konkrétním případě určitému pachateli za určitý trestný čin nebylo možno uložit některý druh trestu s ohledem na jeho zvláštní zákonné podmínky. Může jít i o případ kumulace dvou nebo více druhů trestů, které podle zákona nelze vedle sebe uložit. Jde též o takový druh trestu, jež nedovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se rozhoduje o trestném činu. Za uložení trestu mimo zákonem stanovenou trestní sazbu se považuje případ, kdy u odstupňovatelných druhů trestu, které mají určitou sazbu vymezenou trestním zákoníkem, se vyměří trest, jenž zákonnou maximální hranici přesahuje. U trestu odnětí svobody je konkrétní hranice trestní sazby stanovena v příslušném ustanovení zvláštní části trestního zákona.

37. Výhrady obviněného zaměřené proti vadnosti aplikace ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku u trestu odnětí svobody nesouvisejí s druhem trestu, který zákon nepřipouští, jestliže odnětí svobody je druhem trestu, který zákon pro konkrétní trestný čin umožňuje uložit. Tak tomu je v posuzovaném případě, kde za zločin vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku je možné uložit trest odnětí svobody. Výměra trestu zvýšená nad horní hranici na podkladě § 59 odst. 1 tr. zákoníku rovněž nedopadá na uvedený dovolací důvod pro znak „ve výměře mimo trestní sazbu“, protože jde o mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody nad zákonem stanovenou horní hranici, avšak za splnění zákonných podmínek, a tedy při jejich splnění nejde o trest, který by byl vyměřen mimo trestní sazbu. Tam, kde jde o zvýšení sazby v souladu se zákonem, resp. na podkladě podmínky, kterou stanoví zákon, nejde o výměru uloženou v rozporu

se zákonem, a tedy případné nesplnění podmínek § 59 odst. 1 tr. zákoníku na hlediska § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. nedopadá. Nepatří pod něj mimořádné zvýšení trestní sazby nad horní hranici (§ 59 tr. zákoníku) nebo jeho mimořádné snížení pod dolní hranici zákonné trestní sazby (§ 58 tr. zákoníku), protože byť zákonem stanovenou hranici plně nerespektují a prolamují ji, děje se tak zcela na bázi zákona, a tedy nemůže se jednat o uložení nepřipustného trestu ve smyslu posuzovaného dovolacího důvodu.

38. Uvedená situace však dopadá na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jež obviněný též uplatnil, podle něhož je možné výroku o trestu vytykat vadné použití zákona prostřednictvím námítky „jiného nesprávného hmotně právního posouzení“, jímž se rozumí otázky nespočívající přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Do této kategorie lze proto zařadit i výhradu vztahující se k nesprávné aplikaci ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku, došlo-li k nesplnění podmínky pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody (viz rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr.; též například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 8 Tdo 688/2012, ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 8 Tdo 671/2012, ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 3 Tdo 1133/2013, ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 588/2014, aj). Se zřetelem na to, že v tomto smyslu obviněný uvedená hlediska splnil, Nejvyšší soud dále posuzoval opodstatněnost uvedené námítky.

39. Námítka obviněného zaměřená proti výroku o trestu shledávaná v nesplnění podmínek § 59 tr. zákoníku směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, který rozsudek soudu prvního stupně z podnětu odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněného zrušil a sám obviněnému úhrnný trest podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku vyměřil na rozdíl od soudu prvního stupně i za použití § 59 odst. 1 tr. zákoníku, v důsledku čehož mu trest odnětí svobody o dva roky navýšil.

40. Nejvyšší soud se s výhradami obviněného o nesprávnosti tohoto kroku neztotožnil, protože závěry odvolacího soudu vztahující se k výši trestu, jímž je nutné na obviněného působit se zřetelem na všechny ve věci zjištěné skutečnosti týkající se jeho osoby i okolností, za nichž byl čin spáchán, vycházejí z obsahu spisu a odpovídají účelu a smyslu trestu při dodržení zásady proporcionality. Rovněž úvahy odvolacího soudu o nutnosti ukládat obviněnému trest ve zvýšené trestní sazbě za využití § 59 odst. 1 tr. zákoníku mají oporu v obsahu spisu. Odvolací soud v odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí k potřebě mimořádného zvýšení trestu své úvahy popsal v reakci na požadavek státního zástupce, který v odvolání podaném v neprospěch obviněného vytykal mírnost trestu uloženého soudem prvního stupně a domáhal se uložení výjimečného trestu podle § 54 tr. zákoníku. Důvodným uvedené odvolání shledal v námitce, že soud prvního stupně uložil trest mírný. Státnímu zástupci však již nevyhověl v tom, že by bylo možné uložit trest výjimečný, pro nějž v přezkoumávané věci neshledal dostatečné opodstatnění z hledisek, jež v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlil zejména tím, že ve smyslu § 54 odst. 2 tr. zákoníku nebyla závažnost posuzovaného zločinu velmi vysoká (okolnost, že byl spáchán na dvou osobách byla obviněnému k tíži přičtena již v rámci právní kvalifikace). Neshledal naplněnu ani druhou alternativně stanovenou podmínku, že by náprava u obviněného byla obzvláště ztížena. Při závěru o nesplnění podmínek pro výjimečný trest však dospěl k závěru, že obviněnému je možné uložit trest odnětí svobody ve zvýšené trestní sazbě podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku (viz body 30. až 32.).

41. Nejvyšší soud se s tímto závěrem odvolacího soudu ztotožnil a považuje za vhodné nejprve uvést, že vyloučení splnění podmínek pro uložení výjimečného trestu podle § 54 odst. 2 tr. zákoníku nebrání, aby soud obviněnému trest odnětí svobody zpřisnil za podmínek § 59 odst. 1 tr. zákoníku, jsou-li v posuzovaném případě splněny, neboť každé z těchto speciálních ustanovení má jinou povahu a je charakterizováno vlastními hledisky. Výjimečný trest podle § 54 tr. zákoníku je zvláštním typem trestu odnětí svobody, a to s ohledem na výměru, v jaké se ukládá (srov. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I.* § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 725). Zákon připouští možnost zvýšit hranici trestu i u výjimečného trestu ve smyslu § 59 odst. 2 poslední věta tr. zákoníku.

42. Ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku slouží pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody a je obecným ustanovením sloužícím pro zpřísnění trestu recidivistům. Využije se proto u pachatele, který znovu spáchal zvláště závažný zločin (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku), ač již byl pro takový nebo jiný zvláště závažný zločin potrestán, a soud tak může uložit trest v horní polovině trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, jestliže závažnost zvláště závažného zločinu je vzhledem k takové recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena. Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody může po zvýšení podle odstavce 1 převyšovat dvacet let. Při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí hranice převyšovat třicet let. Smyslem institutu mimořádného zvýšení trestní sazby odnětí svobody podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku je přísnější postih delikventů, kteří mají sklon dopouštět se opakovaně zvláště závažných trestných činů. Jde o nástroj trestní politiky, jímž se zákonodárce snaží poskytnout společnosti účinnější ochranu před obzvláště nebezpečnými pachateli se špatnou prognózou a zvýšenou pravděpodobností dalšího páčání závažné trestné činnosti. Jedná se o institut mimořádný, při jehož aplikaci je třeba postupovat velmi opatrně a jehož podmínky je třeba vykládat restriktivně (srov. přiměřeně náleze Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 747/06).

43. Posoudí-li se skutečnosti, které odvolací soud v přezkoumávaném rozhodnutí zvažoval, je zřejmé, že se zabýval podstatnými hledisky zákonem vymezenými v § 59 odst. 1 tr. zákoníku a spatřoval je naplněnými v tom, že obviněný spáchal znovu zvlášť závažný zločin, byť se uvedeného činu dopustil a byl odsouzen jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 tr. zák. (ve znění zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinný do 31. 12. 2009; dále jen „tr. zák.“). Vypořádal se s tím, že zvlášť nebezpečnou recidivu v trestním zákoníku (účinném od 1. 1. 2010) nahradil institut mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody zakotvený v § 59 odst. 1 tr. zákoníku, který je nutné aplikovat v případech, kdy ani předchozí odsouzení u pachatele zjevně nevedla k jeho nápravě. Vrchní soud proto obviněnému uložil s ohledem na jeho poruchovou osobnost s nereálnou možností nápravy trest ve výměře stanovené podle § 59 odst. 1, 2 tr. zákoníku v délce 22 let, což je spíše při spodní hranici tohoto mimořádného zvýšení trestní sazby, jejíž základní nezvýšená horní hranice činí 20 let, po zvýšení o jednu třetinu pak 26 let a 8 měsíců (srov. bod 32. napadeného rozsudku).

44. Nejvyšší soud pro úplnost podle obsahu vyžádaných spisů o předchozích odsouzeních a na doplnění stručné argumentace odvolacího soudu doplňuje, že ze spisu Okresního soudu v Kladně sp. zn. 1 T 18/97, zjistil, že obviněný byl rozsudkem ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 1 T 18/97 (viz č. l. 128 uvedeného spisu) mimo jiné potrestán za trestný čin pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1, 2 tr. zák. (spáchaného jednak vůči vlastní dceři mladší osmnácti let a jednak vůči další osobě mladší patnácti let, s níž žil ve společné domácnosti a měl ji ve své péči, přičemž tuto osobu také vydíral a týral zvlášť surovým způsobem) k trestu odnětí svobody v trvání sedmi roků.

45. Další zvlášť závažné odsouzení vyplývá z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 6. 6. 2005, sp. zn. 1 T 129/2004 (v návaznosti na rozsudek Okresního soudu v Mělníku ze dne 8. 6. 2004, sp. zn. 14 T 75/2004), jímž byl odsouzen pro trestné činy nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, § 187 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., jichž se dopustil jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 odst. 1 tr. zák. pro trestný čin ohrožování výchovy mládeže podle § 217 odst. 1 písm. a) tr. zák. k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání sedmi let a osmi měsíců (viz č. l. 230 až 231 spisu Obvodního soudu pro Prahu 1 sp. zn. 1 T 129/2004). Uvedenými trestnými činy (mimo jiné) požadoval po poškozené (původně jako osobě mladší osmnácti let, posléze již zletilé) různé sexuální praktiky, za což jí poskytoval drogy – pervitin, dalším osobám (některým též mladším osmnácti let) ji prodával či bezplatně poskytoval. Uvedený trest vykonal dne 6. 6. 2014 (mezitím vykonával i tresty za jinou, méně závažnou trestnou činnost).

46. Na podkladě těchto zjištění Nejvyšší soud shledal úvahy a závěry odvolacího soudu správnými, protože u obou dřívějších odsouzení [jak podle § 242 odst. 2 tr. zák., tak i podle § 187 odst. 2 písm. b) tr. zák.] trestní zákon z roku 1961 umožňoval uložení trestu odnětí svobody v horní hranici deseti let. Těmito dvěma odsouzeními obviněný naplnil podmínku § 59 odst. 1 tr. zákoníku, že již byl pro takový nebo jiný zvlášť závažný zločin potrestán. Zvlášť závažným zločinem podle § 14 odst. 3 tr. zákoníku se rozumí úmyslný trestný čin, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Tato podmínka může být naplněna i v případě, jestliže pachatel byl dříve potrestán za zvlášť závažný úmyslný trestný čin ve smyslu § 41 odst. 2 tr. zák. To platí ovšem jen tehdy, pokud byl pachatel dříve potrestán pro trestný čin, na který trestní zákon stanovil trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let, neboť jen takový zvlášť závažný úmyslný trestný čin odpovídá definici zvlášť závažného zločinu podle § 14 odst. 3 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. 27/2011 Sb. rozh. tr.). Podle shora uvedených zjištění plynoucích z obsahu vyžádaných spisů tedy není pochyb o tom, že obviněný, jenž se nyní dopustil pokusu zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, který je ve smyslu § 14 odst. 3 tr. zákoníku zvlášť závažným zločinem, tento čin spáchal po předchozím odsouzení pro jiné zvlášť závažné zločiny, která představují znak potrestání.

47. Kromě uvedeného Nejvyšší soud v této trestní věci shledal splněnými i další podmínky pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku a ztotožnil se s odvolacím soudem v tom, že soudem prvního stupně uložený trest na samé horní hranici trestní sazby podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku v trvání dvaceti roků nepostačoval k dostatečné nápravě obviněného, jenž spáchal velmi závažný čin, jehož nebezpečnost je navýšena pro opakované páchaní zvlášť závažných trestných činů, a tedy je dán racionální důvod, proč musí být postižen zvlášť zostřenou trestní sazbou, když zde nepostačuje ke splnění účelu trestního zákona výměra trestu v rámci „normální“ (tj. o třetinu nezvýšené) trestní sazby. Uvedený závěr má oporu v povaze chráněného zájmu, způsobu provedení činu, a následcích, které nastaly. Závažnost zde převyšuje obvyklou úroveň závažnosti zvlášť závažných zločinů. Současně s tím koresponduje závěr, že dostatečný trestní postih pachatele nelze zajistit bez zvýšení horní hranice trestu, a to zejména s ohledem na okolnosti, které plynou z předchozích odsouzení obviněného, u něhož je zřejmé, že ani dlouhodobé tresty u něj nevedly k nápravě, když zneužil podmíněného propuštění ke spáchání další závažné trestné činnosti. V posuzované věci bylo nutné vzít do úvahy okolnosti spáchaného trestného činu, kdy po střelbě na G. R. si u sebe ponechal zbraň, vykročil s ní ven (bez známků lítosti, zděšení ze svého předchozího činu, snahy přivolat pomoc, apod.), kde opakovaně vystřelil na L. R., u něhož sice ke smrti nedošlo důsledkem náhody, včasného zásahu osob ze sousedství a svědka M. B., který poté, co během telefonního hovoru s L. R. zaslechl střelbu, přivolal prostřednictvím linky 158 pomoc. Nešlo tedy o přičinění obviněného. K tomu je třeba dodat, že obviněný o poškozeného L. R., který byl vážně zraněn, vůbec nedbal a o jeho další osud se nezajímal. Svůj čin

nedokonal jenom proto, že mu během střelby na něj došly náboje a v mezidobí na místo přiběhly další osoby, tedy ze zcela náhodných na něm nezávislých důvodů.

48. Důležitou okolností kromě již zmiňovaných je i celkové chování obviněného v minulosti, neboť jeho posledním odsouzením předcházejícím nyní dovoláním napadenému rozhodnutí bylo rozhodnutí ve věci Okresního soudu v Mělníku ze dne 5. 1. 2018, sp. zn. 19 T 20/2017, jímž byl odsouzen za přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců se zařazením do věznice s ostrahou (v tomto případě s mačetou v ruce vyhrožoval poškozenému, který byl v té době zákazníkem v restauraci, že jej zabije, pokud okamžitě neodejde, přičemž tohoto činu se dopustil dne 3. 8. 2017). Uvedený trest obviněný vykonal dne 3. 6. 2018, což rovněž svědčí o krátkosti doby, která uplynula od dříve uloženého trestu odnětí svobody. Rozhodné je i to, že se uvedené trestné činnosti násilného charakteru dopustil necelé čtyři měsíce po podmíněném propuštění z posledního výkonu trestu odnětí svobody (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 12/1963 Sb. rozh. tr.). Lze též poukázat na závěry znaleckého zkoumání osobnosti obviněného, u něhož je možnost nápravy prakticky vyloučena, neboť se jedná o hrubě poruchovou dissociální osobnost s poruchovým přizpůsobením, emoční nestabilitou, impulzivitou, opakovanou trestaností obdobného násilného charakteru. Jeho schopnost poučit se z trestu a předchozího poruchového jednání je u něj prakticky nulová.

49. Po shrnutí všech uvedených skutečností Nejvyšší soud nemohl přisvědčit dovolání obviněného, že by výměra trestu i s přihlédnutím k podmínkám § 59 tr. zákoníku v dané věci odporovala zásadám pro ukládání trestu, ale naopak ve všech směrech z důvodů výše uvedených shledal správným postup odvolacího soudu, neboť byly splněny podmínky pro zpřísnění trestního postihu. Uložení trestu ve zvýšené sazbě bylo nezbytné a žádoucí pro důraznější a represivnější postih obviněného, u něhož nepostačí uložení trestu odnětí svobody na samé horní hranici jeho nezvýšené sazby, neboť tato nevystihovala závažnost a škodlivost projednávaného činu (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2012, sp. zn. 8 Tdo 33/2012).

VII. Závěr

50. Z rozvedených důvodů plyne, že Nejvyšší soud poté, co přezkoumal na podkladě relevantně uplatněných námitek správnost napadených rozhodnutí, výhrady obviněného neshledal důvodnými, ve zbylé části pak uplatněné námítky neodpovídaly žádnému z dovolacích důvodů vymezených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř. Protože toto rozhodnutí mohl učinit na základě obsahu napadených rozhodnutí a připojeného spisu, dovolání obviněného coby celek posoudil jako zjevně neopodstatněné a jako takové je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 9. 9. 2020
JUDr. Milada Šámalová

předsedkyně senátu